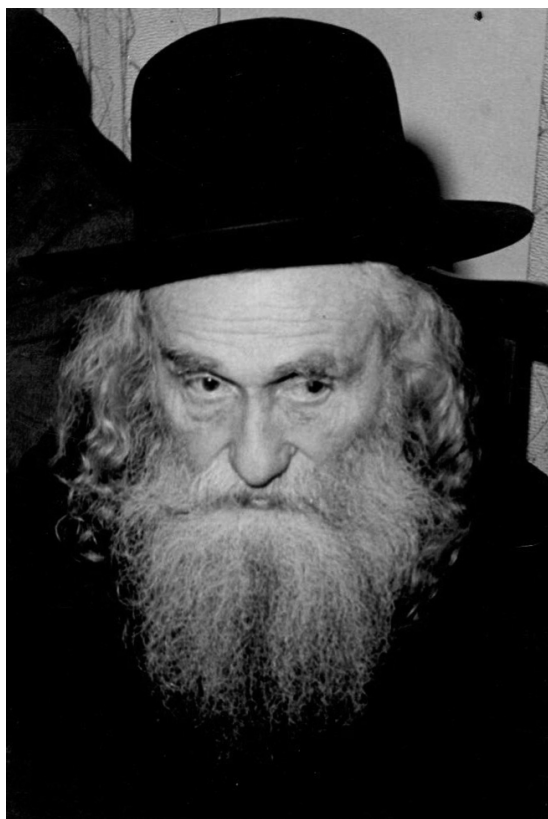

קונטרס זכרונות בית ישראל

מען זאגט שארף, שארף.
אז מען קוקט גוט אין די אויגען אריין זעט מען די גרויסע רחמנות
[אומרים עליו שהוא חריף, חריף.
אם מתבוננים היטב בתוך עיניו רואים רחמנותו המרובה]
(הרה"ק רבי איניקל מפשעווארסק ז"ע)

מהדורא קמא - אדר ראשון תשפ"ד

כל הזכויות שמורות

למערכת 'בית הגנזים'

baishagenazim@gmail.com

פקס - 077-4703661

הנה"ח חו"פ ר' אהרן מרדכי רוטנר זצ"ל

משב"ק כ"ק אדמו"ר מהר"א מבעלזא זי"ע

— א —

בראשית הנהגתו של הבית ישראל הגיע לבקר את הרה"ק מבעלזא. הרב מבעלזא פנה אליו, 'גערער רבי', אמר הבית ישראל 'רבי שמעבע!' אמר לו מרן מבעלזא 'מאכט נישט קיין ווערטלעך, איר זענט גערער רבי'.

— ב —

הבית ישראל הגיע פעם לבקר את מרן בת"א, ושאל מרן את הבית ישראל היכן הוא האכסניא שלו כאן, (כי רצה לדעת היכן להחזיר לו ביקור גומלין). הבית ישראל השיב, 'בטעקסי', כי לא רצה שיבא מרן חזרה לבקרו שלא להטריחו כי חס על הרב מבעלזא, ומרן אמר, 'רצונו של אדם זה כבודו'. ועי"ז שלא הלך אליו לביקור גומלין, כבר לא הלך גם לאדמו"ר"ם אחרים שבאו לבקר.

(מחשימות ר' אלימלך לווינל זי"ע)

הרה"ק רבי איציק'ל מפשעווארסק זי"ע

מען זאגט שארף, שארף. אז מען קוקט גוט אין די אויגען אריין זעט מען די גרויסע רחמנות (אומרים עליו שהוא חריף, חריף. אם מתבוננים היטב בתוך עיניו רואים רחמנותו המרובה).

(הרה"ח ר' מרדכי דוד אברמוביץ ששמע מר"מ יאקאב, מאביו ר' יצחק, ששמע מהרה"ק)

הרב נתן אינפלד ז"ל

ראש ישיבת באר שבע

רסיסי זכרונות וגעגועים למחיצת קדשו

— א —

אזכור ימי נעורים, בהלו נרו עלי ראשי, כאשר למדתי במשך שנתיים ומעלה (החל משנת תש"ט) בישיבת שפת אמת בירושלים. בימים ההם עדיין לא היתה קיימת הפנימיה המשוכללת בבנין מיוחד, והיינו הבחורים ישנים על גבי ספסלים

בבנין הישיבה בסימטת שפ"א, שם הוקצו כחמשה חדרים ללינה עבור הבחורים המבוגרים ופליטים מפולניא ותו לא. מדי בוקר בהשכמה (פארטאגס) הגיע אלינו רבינו זי"ע עם פנס גדול בידו. הרחובות עוד היו בשעה הזאת עטופי אפילה, ובאזנינו הצטלצלה הנעימה המפורסמת שלו עם המלים "אין אני לי מי לי", אשר לא בלבד הקיצה את הנרדמים, כי אם הדהדה בלבבות במשך כל היום.

– ב –

בוקר אחד כשהספיק כבר להתענין מי קם ממשכבו ועלה להיכל הישיבה, ומי יושב כבר ולומד, לקחני רבינו זי"ע אל מעונו הפרטי שנמצא בקירבת מקום ופנה אלי באמירה: נותלי (כך בחביבות קרא אותי מילדותי) "אין זו תכלית לבחור בגילך לישון על גבי ספסלים. בודאי הדבר ג"כ מפריע לך ללמוד כדבעי. גם אוכל לשובע אין פה עבודה (לתלמידים תושבי ירושלים לא נתנו אז ארוחות במסעדת הישיבה) ואם אין קמח אין תורה. אי לכך דעתי שתיסע לבני ברק ותלמד בישיבת סלובודקה, זו ישיבה טובה בכל המובנים, גם האוכל שם על צד היותר טוב ותצליח שמה." ובעיקר שיש שם ראש ישיבה גדול הגאון הגדול רבי יחזקאל אברמסקי שיחי' (זצוק"ל) ויכולים לקבל ממנו הרבה, וכידוע שהי' ידידות גדולה ביניהם, והרבה פעמים שאלני לשלומי, ופעם שאלני לומר איזה "שיעור" ממנו.

כה דיבר אלי הרבי, כדבר אב רחימאי אל ילד טיפוחיו, והרעיק עלי עוד הרבה דברי עידוד וחזקו (וחלק מהם לא ניתן לפרסם) וברכני ממיטב ברכותיו.

בסיום שיחתו עמי, שנמשכה קרוב לשעה שלמה, שאל הרבי אותי מתי בדעתי לנסוע. עניתי ואמרתי "מצוה לשמוע דברי חכמים" ו"זריזין מקדימין למצוות", "עוד היום אסע בעזרת השם.". הוא זי"ע הושיט לי את ידו הקדושה לברכת פרידה, והאיר פניו אלי בחמימות ובשמחה רבה. הייתי כמובן נרגש ונלהב מאוד, לא עלה בדעתי כלל לנהוג אחרת, "הרבי אמר" ודי בכך. עם זאת הורה לי לא לספר על כל הענין לחברי הבחורים שהם עלולים לצנן אותי מהתלהבותי, וכמ"כ שלא אגלה לאנשים שהרבי הוא שהורה לי לנסוע.

– ג –

הדבר היה באסרו חג פסח שנת תשי"ב. בבואי לב"ב נתקבלתי ע"י ראש הישיבה הגאון רבי מרדכי שולמן זצ"ל, שהורה לי להתכונן לבחינה בדף פלוני ממס' ב"ק, ואחרי שעמדתי יפה במבחן הודיעני שבעוד שבוע בר"ח אייר מתחיל הזמן של הקיץ. אח"כ שבתי לירושלים והרבי זי"ע קיבל אותי בצהלת פנים והתענין בכל פרטי הבחינה וכו' ואיחל לי הצלחה רבה. ושוב עמר וזרזני שאדאג לכל מה שצריך להכין לקראת הנסיעה, וביום ר"ח אחרי התפלה וארוחת הבוקר לצאת מיד לדרכי. כך

בפרטות דיבר אלי כדבר אב אל בנו האהוב. עוד הוסיף כי מזהר ועומד אני לא גלות מי עומד מאחורי נסיעה זו, ושלא אתפעל כלל אם יבואו אי מי ויסנוט בי שאני חסיד גור הולך ללמוד בישיבה נוסח ליטא, "אל תשים לב לדיבורים כאלה" אמר.

ובכן הגעתי אל הישיבה ביום ג' לפנה"צ, כאן נתקבלתי בספ"י וסידרו לי מיד מקום לינה בחדר יפה וכמ"כ מקום מתאים בחדר האוכל. גם נאמר לי שאוכל למסור בגדי למכבסה על חשבון הישיבה. בקיצור הרגשתי נהדר כמו בבית מלון עם מירב הנוחיות. מיד באותו יום התחלתי ללמוד בהתמדה ובחשק. סדרי הלימוד והתפילות בהיכל הישיבה היו משובבי נפש. הארוחות היו טעימות ובשפע וכן שאר הפרטים. כמובן שאחרי התקופה הממושכת שישנתי ע"ג ספסלים וכו' חשתי פה כאילו בב"ב שרוי אנכי בכעין "גן עדן" והייתי מאושר מאוד.

– ד –

אפס כשהתקרב ובא יום הששי התחילו לצבוט בקרבי הגעגועים אל הרבי, אל ה"שולחנות" אשר לפני ה', אל הזמירות נוסח גור בעת התפילה, אל ה"שמועס"ן של רבינו זי"ע ולא הייתי מסוגל לוותר עליהם. קמתי איפוא ועליתי ירושלימה מבל לטול רשות מאף אחד בישיבה. מיד כשעמדו רגלי בשעריך ירושלים הלכתי כמובן לטול "שלום" אצל הרבי, בלב פועם ורועד, כי הבנתי שהרבי לא יהיה מרוצה מבואי. ואכן כך היה, אך נכנסתי בקודש פנימה והרבי קורא אלי בצער: "אוי ווי נותלי ביסט שוין דא", והוסיף לאמור: "נתקבלת בישיבה החדשה וכבר למדת בימים הראשונים בהתמדה, מדוע חזרת לירושלים?!"

עניתי שבהתקרב השבת נשברתי, נזכרתי באדמו"ר וב"טיש"ן ובניגונים, ולא יכולתי להישאר. אעפ"כ יצאתי מעל פניו בהרגשת מועקה, שכן הבינותי שבחפזי כאילו גרמתי לו צער ועגמ"נ. אולם בשבת אחה"צ (בשעה חמש) נקראתי פתאום אל הרבי, שקיבל אותי בפנים מסבירות, ואף הגיש לי בעצמו כוס תה ועוגיות, עכשיו דיבר מחדש על לבי בחמימות רבה, כשהוא מבקש שאחזור אל הישיבה מיד במוצש"ק, וזאת על מנת שאוכל ביום א' בבוקר להתחיל את הלימודים ללא שהיות. עודי זוכר את נעימת דיבורו כמו אבא המבקש ומפציר בבנו שיעשה כדבריו, ואמר לי בזה"ל אני מבטיח שתתרגל ותצליח בעזרת השי"ת, אף אמר לי שאבוא "נסיעה" רק פעם בחודש ל"שבת מברכים". כמובן מאלי פניתי מיד במוצאי שבת לצאת לדרכי ונפרדתי ממנו זי"ע בברכה לבבית שנסכה בלבי חיזוק אין לשער והמריצתני לשקוד בהתמדה על דלתות התורה. (אגב ידוע לי על עוד בחורים ששלח לפוניבז' ולסלבדוקה).

מני אז והלאה עד סוף ימי רבינו זי"ע זכיתי אצלו לקירוב יוצא מן הכלל.

ה -

מפני טעם כמוס אין ביכלתי לפרט כאן הפרטים, אך זאת ביכלתי לציין שבעשור האחרון (משנת תשכ"ז ואילך) כמעט בכל "נסיעה" נתכבדתי לישיב ב"טיש", דבר שהיה חזון לא נפרץ ביחס לאברכים בני גילי. בשנים האחרונות היה נוסע הרבה לערד, ונתן לי רשות לבוא מב"ש לערד, פעמיים בשבוע לתפילת מנחה. וכידוע שלא הסכים לאף אחד לבוא אצלו בערד כמ"כ הטיל עלי רבינו זי"ע כמה פעמים תפקידים שונים, ובכלל זה לקרב ולחזק בחורים מסוימים מחסידי גור שהגיעו ללמוד בסלובודקה. אף היה מעשה בבחור פלוני, בעל כשרון, שסבל מחוסר יציבות בלימודיו, והרבי זי"ע פנה אלי שאמשוך אותו להיכנס לישיבת סלובודקה, וכי אתמסר לקבוע עמו שיעורים ולהשגיח על תהלוכותיו, וכי אשתדל שילון יחד עמי בחדר ואיטיב להשפיע עליו, וב"ה שזכיתי למלא רצון קדשו על צד היותר טוב.

בכל החגים שבועות ר"ה יום כיפור ושמחת תורה הייתי בירושלים בהסכמה המלאה של ראשי הישיבה.

ו -

פעם אחד קרה שמסיבות שונות נסעתי לסלובודקה לשמחת תורה. וכמובן שלא נכנסתי לרבי להפרד, כי פשוט לא יכולתי בשום אופן לומר לרבי שאני נוסע "ממנו" לסלובודקה. וחשבתי שבוודאי הרבי לא ירגיש כלל בחסרוני, דהרי יש קהל גדול אצל הרבי, ומעניין, שב"טיש" שאל הרבי עלי "איפה נותלה". וכשחזרתי אחר ש"ת לירושלים נודע לי שהרבי שאל עלי. נכנסתי ואמרתי לו הסיבה שלא יכולתי להיות בירושלים בש"ת, והבין אותי וקיבל את הנסיעה לסלובודקה בצדק.

ז -

עוד זכיתי ובמשך תקופה ממושכת עשיתי עבור רבינו זי"ע שירות ושימוש אישי, שהיה כרוך בטירחה ניכרת. ואמר לי אח"כ כהאי לי שנא "אגמול לך טובה בזה ובבא". ואני תפילה שאזכה ואהיה ראוי לשמש כלי קיבול להשפעתו הקדושה כאשר הבטיחני אכ"ר.

ח -

ואף גם זאת אספרה כעד ראיה, שפ"א הייתי מוזמן ביום ש"ק לקידושא רבה אצל רבינו זי"ע, והיו שם כמה קרואים מאנ"ש ובתוכם המנגן הידוע ר' יעקב תלמוד ז"ל. על השולחן עמדו כל מיני משקאות חריפים, אך ר' יעקב היה אדם חולני ורופאיו הזהירו אותו להימנע משתיית יי"ש, וממילא לא ההין לקרב מן המשקות אל פיו מאומה. והנה שומעות אזני איך שהרבי זי"ע פונה אליו ואומר בלשון זו "ר'

ינעקל, אצלי תוכל לשתות מכל המשקאות, אני ערב לכך שלא יזיק לך מאומה, על אחריותי. אמנם אם תשתה מחוץ לביתי לא אוכל לערוב לך". וכמובן שר' יענקיל טעם מכל הבקבוקים.

– ט –

זכיתי להיות נוכח בעת אפיית המצות של רבינו זי"ע (במאפיה המהודרת של ר' לייבל סלונים ז"ל בשכונת בית ישראל ירושלים) יחד עם עוד הרבה חסידים מאנ"ש שנהרו להשתתף במעמד זה. רבינו זי"ע התהלך אנה ואנה, פניו להבים ועינא פקיחא שלו על כל העובדים ומעשיהם שיהיה הכל ביתרון הכשר והידור, והנה ראיתיו ניגש אל האיש הראשון, המגבל את הקמח והמים לעיסה, והלה הושיט לעומתו את כפות ידיו להראות שהן נקיות למשעי. אולם רבינו זי"ע אחרי שבדק את הידים הוסיף ושאלו בזה"ל "היש לך גם לב נקי?! "ועינים נקיות ג"כ יש לך?!" למשמע השאלה הנוקבת החוויר האיש הפשוט ונבהל מאד, אולם רבינו לא המתין לתשובתו וכהרף עין התרחק ממנו והלאה, רק שאלתו הוסיפה להדהד בחלל האויר.

(מנחת נתן לאגדה עמ' קטו-קיח)

מורינו הרה"צ ר' יעקב מאיר אלטר שליט"א
בן כ"ק אדמו"ר הפני מנחם זי"ע

– א –

אי אפשר לתאר המעמד הנשגב שהיה אצל ה'בית ישראל' בעת שהדליק נרות חנוכה. כשבירך "להדליק" היה כל כולו אש להבה, פניו בערו ולהבו כלפיד אש (זיין פנים האט גיפלאמט). הגם שלא עשה תנועות היה כולו שלהבת אש. ראו אצלו מאמר חסידי קמאי "א פייער זאל ברענען און א רועך זאל נישט גיין".

וביותר בעת אמירת ה'שמועס' שהיה נשען לאחוריו ובעינים עצומות היה קולו חודר כל לב. כשהוא תובע עבודה שלימה מצד אחד ומצד שני מחזק רגלים כושלות. והיה מסתכל אל מול הנרות וזועק בלבותיהם של ישראל דברים היוצאים מלב טהור. חקוקים בזכרוני דברי קדשו באמרו, מדליק על פתח ביתו מבחוץ - אפילו מ'איז אינדרויסן קען מען אריין קומען. זמנה עד שתכלה רגל מן השוק - זעך אפ- גיווינען פון די שלעכטע הרגלים, מ'זאל אפלאזען די' רגילות', לא לקיים מצות אנשים מלומדה. אפילו עני שבישראל - עני בדעת. שואל ומוכר כסותו - שאל אביך ויגדך, ללכת בדרכי אבות. בדקו ולא מצאו - אז מ'זיכט גיט געפינט מען, אז מ'וויל

טרעפט מען. מי שלא זכה להיות באותו מעמד קדוש לא יבין לעולם במה דברים אמורים, אשרי עין ראתה אלה.

(מדכית אבא עמ' קנא)

– ב –

בבחרותי למדתי עם הרה"ג רבי נחמי' שרייבמן ז"ל (שהיה לאחר מכן ראש ישיבת תפארת משה בצלאל) בש"ק פארטאג'ס. פעם בלומדי עמו עבר המשמש הר"ר אברהם בוך ז"ל בין השולחנות ואמר לנו שהרבי מזמין אותנו ל'תה' אם עדיין לא שתינו. והנה הגם שכבר שתיתי אמרתי שהנני עולה לביתו, ואילו הג"ר נחמי' לא רצה ללכת מפני שכבר שתה. כשנכנסתי שאל אותי הב"י אם כבר שתיתי, לא רציתי לשקר והודיתי על האמת שכבר שתיתי (האמת, שלא היה שייך לשקר בפניו!). שאל אותי הרבי "והיכן הרבי שלך?" (כי ר"נ הי' אברך ואני הייתי בחור והוא לימד אותי לכן קרא לו כן). עניתי שהוא שתה כבר לכן לא רצה לבוא. אמר לי הרבי "און דו נישט?", כלומר שאף אני שתיתי ואעפ"כ הגעתי, והוסיף "נישט קשה, דו האסט באלט מער שכל ווי דיין רבי, די ווילסט נאך איינס און ער וויל נישט". באותו רגע היה לי מעין הרגשת התנשאות שהתנהגתי כהוגן. אך תיכף ציוה הרבי לקרוא להג"ר נחמי', ולי אמר "סך הכל ביסטו דא אין זיין זכות, ער איז מער יחסן ווי דיר". והרגשתי שתפס מחשבותי.

(ס' עמ' קנז)

– ג –

שוב ראיתי שתפס מחשבתי, כאשר הייתי חתן וקנו לי דירה בתל-אביב, באותה תקופה התפללתי שמו"ע באחת השבתות ולא יכלתי לכוון כראוי כי חשבתי על הדירה בת"א. בחזרת הש"ץ הסתכל עלי הרבי במבט נוקב, ולאחר התפילה שלח לקרוא לי להיכנס לקידוש עם ר' נחמי' שרייבמן. ויהי כשנכנסתי אמר לי "שלום עליכם, ביסט געווען אין תל-אביב?".

(ס' עמ' קנח הערה קסט)

– ד –

פעם שלחה אותי זקנתי הרבנית פייגא מינטשע ע"ה להביא דבר מה להרבנית פערל ע"ה א"ח של ה'בית ישראל'. משדפקתי על דלת הבית ולא פתחו דפקתי חזק יותר. ואז לפתע פתח הרבי את הדלת וצעק לעברי בנימה של רוגז "למה אתה דופק כל כך חזק?". אני כמובן נבהלתי כהוגן, אך מיד בתוך כדי דיבור נתן הרבי את ידו על כתפי לאות קירבה ואהבה. וכך היה דרכו תמיד לדחות בשמאל ותיכף לקרב בימין.

(ס' עמ' קסה הערה קעט)

- ה -

לא ראינו רבותינו שכעסו, ואף ה'בית ישראל' שהיה נותן 'פסק' לא היה זה אלא כלפי חוץ, אבל בתוכו לא כעס כלל. והגם שהרואה מן הצד איך ה'בית ישראל' צועק על חסיד היה חושב שבודאי הרבי כעסן, אך האמת היה להיפך, וכמו שהעיד על עצמו "העולם חושב שאני 'בייזע מענטש' [כעסן], אך האמת שכבר ארבעים שנה לא כעסתי ברוחי!".

תמיד כאשר נתן לאחד 'פסק' היה מפיס אותו לאחר מכן על ידי שהראה לו אות קירבה או מזמין לכוס תב וכדומה. פעם אחת בשנת תשל"ה נתן לי 'פסק', ובפעם הבאה כשהגעתי 'נסיעה' בפרשת פינחס כיבד אותי מאד, ואף נתן לי עלי' לתורה.

- ו -

הדביקות של החסידים בה'בית ישראל' אינה ניתנת כלל לתיאור, זר לא יבין זאת, ומי של זכה לחיות בזמנו לא יוכל להשיג איך שררו אצלו הפחד והאהבה בערבוביא, כי הגם שכל הנהגתו היתה בחריפות רחשו אליו אהבה עזה, ואי אפשר לתאר ולהסביר איך רצו החסידים והמתינו לקבל 'פעטשעלע' ו'פסק' מהרבי, כל 'פסק' היה אות אהבה, והיו שמחים לזכות בו.

(קס עמ' רלז)

הרב יהודה מאיר אברמוביץ ז"ל
יושב ראש הועד הפועל של אגו"י

בשיחה עם זקני הרב יהודה מאיר אברמוביץ ז"ל שנערכה בעומק ימי שיבתו, תוך שהוא משוחח על הרבי, דמותו ואישיותו, בערגה וגעגועים, התבטא שגם בדור ההוא, בשנים שלפני המלחמה, לא היה שייך לתאר את היקף ועומק פעולותיו הקדושות והשפעתו הכבירה על חינוך הדור הצעיר. "הוא ממש הפקיר את עצמו למען החינוך" התבטא בהתרגשות.

(נכדו ר' מרדכי דוד, קוני' והיה אור לישראל)

- א -

בנו של הרבי, הלא הוא הרבי ה"בית ישראל" זי"ע, היה יושב בעירו וורשא, ומצודתו פרוסה על כל החבורות הקדושות [של בחורי חסידי גור] ויודע את כל הנעשה ביניהם. הרה"ח ר' שמחה בונם שפרנוביץ ז"ל, שלמד בעת ההיא בישיבה בוורשא, היה מעלה מזכרונותיו את מה שראה בימי בחרותו. הוא תיאר בערגה, איך עמד בפתח הישיבה מדי יום ביומו כדי לחזות בבנו של הרבי, ה"בית ישראל" זי"ע, בשובו מתפילת שחרית. הוא ציין שהיה זה מחזה מרהיב מלא הוד וקדושה, שאיר את הרחוב הוורשאי.

(נלך משרשיו, עמ' 101)

- ב -

כשנשאל ר' שמחה בונם אם כל בחור היה יכול לשוחח עם בנו של הרבי, השיב על אתר בפשטות: "עם הבחורים הטובים לא היה צריך לעבוד כדי לחזק את הקשר ולהגביר את ההשפעה על חסידותם, אך הוא עמל והשקיע את עיקר כוחו בבחורים עניים בדעת, אלה שהיו צריכים להעלותם על דרך המלך ולהוליכם בדרך ישרה ללא מעקשים". ואמנם רבינו ה"בית ישראל" נודע עוד בפולין כבעל השפעה עצומה על החסידים, כשהוא מוסר את נפשו ואת זמנו עבור בני הנעורים ודואג לקרבם לתורה, לחסידות ולעבודת ה'.

(סס)

- ג -

מסופר עוד מהתקופה ההיא, שפעם הגיע הרבי ה"בית ישראל" אל ביתו. במדרגות המובילות לדירתו המתין לו אחד מגדולי החסידים כדי לשוחח עמו בדברי חסידות, לשמוע ולהתבשם מהם. מיד כשהבחין בו ה"בית ישראל", הפטיר לעברו כמתנצל: "אין לי זמן עבורך. חייב אני לעסוק עכשיו בענייני הבחורים".

(סס)

- ד -

סיפר הר"ר זאב מילשטיין ז"ל, בתארו את ימי הישיבה בלובלין: "פעם נסעת יחד עם הקומנדנט מנדל וייץ 'נסיעה' לגור. הפלגנו בספינה מלובלין דרך נהר הוויסלה, עד הגיענו לגדות הנהר בעיר וורשא, משם היו נוסעים ב'קוליקא' לעיירה גור. לפתע, בעלותנו על החוף בוורשא, הגיע לעברנו בנו של הרבי, הלוא הוא ה"בית ישראל", ניגש אל מנדל והחל לחקרו ולהתעניין אצלו אודות בחורי החבורה

הגוראית בישיבה. הוא האזין למה שהבחור מנדל דיווח לו על כל אחד מהחבורה, קלט מיד מה מצבו והציע מה ניתן עוד לעשות", כך נתן הרבי ה"בית ישראל" את עיניו על צאן קדשים, פרחי החסידים של אותו הדור.

(קס)

הרב יצחק מאיר ז"ל
מנכ"ל החינוך העצמאי

פעם אף לאחר קיצוצים רבים שנעשו, לא היה לי מהיכן לשלם את משכורות המורים [בחינוך העצמאי] בשלמותן. נכנסתי ל"בית ישראל" מגור זי"ע ושטחתי בפניו את הבעיה. הוא שאלני באיזה סכום מדובר? ועניתי 25,000 לירות. אמר לי הרבי להיכנס לאחר שיסתיים תור הממתינים, והנה, כאשר נכנסתי לחדרו בזמן המיועד, היו מונחים על השולחן לירות טבין ותקילין, ומהם שילמתי אז את המשכורות. הדבר היחיד שהבית ישראל' ביקש, שאיש לא ידע שהוא נתן את ההלוואה".

(בית הלל עמ' 429)

הרב יצחק צבי ברנפלד ז"ל
מחבר שו"ת סופר המלך

— א —

עשרות פעמים נכנסתי בתקופה ההיא בשעות הערב בגמר הסעודה, בשעת שתיית קפה שחור (השתוממתי מעוצם החוזק כפות קפה נס), ולפני מרן הי' פתוח ספר לבוש על הלכות שבת. הדבר הי' בעיני לפלא, שראיתי שלומד לבוש כסדרן, מידי לילה.

בעין פקוחא הבין השתוממותי, וענה ואמר בפה קדשו "די מיינסט איך לערן, איך קיק נאר אריין, ביי אינז פלעגט מען צי לערנען לבוש, קיק איך אריין אין ספר, ב"ה די אותיות לייכטען אליין, און מען דארף זיך נישט זייער אנשטרענגן.

בשיחות אלו הייתי צריך למסור דו"ח על הנעשה במשרד של המועצה, ודו"ח בעניני יום יום בעולם החיצוני, ונתן הוראות ליום המחרת. פעמיים או שלוש בשבוע הי' משתתף אז במשרד המועצה (שהיתה בדירתי ממש) יחד עם הגאון מלוצק ור' מאיר קרליץ זצוק"ל, גם לרבות ביקר בחדר הזה אותי, כמה פעמים לרגעים ממש.

– ב –

נתן לי כמה פעמים כסף שאלך לקנות שקדים, דבר שלא הי' אז בנמצא (שנות הצנע) עבור הרב מלוצק, אשר סבל ממחלה צוקר גבוה, והוא מסרם לו ואמר לוצקער רב, איר זייט א גרויסער איד איך בין א קליינער, גיב איך אייך וואס איך ערשפאר, און איהר דארפט מעהר. עם דברי בדיחות כאלו הי' מהנה אותו גדול שסבל לפעמים ממש מרעבון מפאת מחלתו.

(ימי סופר המלך, ח"א עמ' 122)

הרב יהודה רפאל
בן הרב שילה רפאל ז"ל

– א –

אבא זצ"ל גדל בבית דתי לאומי, כיפה סרוגה. סבא היה ד"ר יצחק רפאל, שר בכיר בממשלה מטעם המפד"ל, סבא של אבא, היה הרב יהודה ליב מיימון שהיה רב, ת"ח מראשוני ומראשי הציונות הדתית, הקים את מוסד הרב קוק.

זה קרה בחודש שבט תשי"ט. כל העיתונים ציינו אז מאה שנים לקוצקער רב'ה. אבא קרא על הקוצקער רב'ה וזה הפעים אותו. אבא בא לסבא שלו, הרב מיימון, הוא ידע שהוא איש ספר והוא אומר לו: סבא קראתי קצת על קאצק וזה מאוד מושך אותי, יש לך אצלך בספריה ספרים על קוצק? סבא מביא לו עשרים ספרים על קוצק, ואומר לו תתחיל. אבא העיד לימים, שלא היתה אות שונתבה בכל העולם בכל השפות על קאצק שלא קרא. נער צעיר, הוא מגיע לסבא שלו, גם לאבא שלו בשאלה מקורית. יש היום המשך לקאצק? הנשמה שלו נמשכת לשם. הם אומרים לו יש אומרים שזה גור.

– ב –

אבא מחליט שהוא הולך לבדוק את גור. אבא בא לטיש בשבת אחת. מישוה דואג להגיד לרב'ה שהוא נכד של הרב מיימון (שהיה אז שר הדתות).

הבית ישראל קורא לו באמצע הטיש, בחור בן 18. הרב'ה מושיט לו תפוח ושואל אותו שאלה שהדהימה אותו: אתה יודע לברך? בחור בן 18! הוא נפגע מזה עד עמקי נשמתו, נעלב, הוא בן יחיד! נכד יחיד! גדל עם כפית של זהב בפה, כולם מפנקים אותו בכל מקום, פתאום איזה יהודי מבוגר ועוצמתי אומר לו אתה יודע לברך? אבא החליט - לכאן, אני יותר לא חוזר.

אחרי חודש וחצי אבא חוזר, אחרי החרם שלו. הרב'ה רואה אותו בטיש והרב'ה קורא לו ואומר לו: אתה כבר לא ברוגז איתי? כך הופך אבא ז"ל לחסיד נלהב של הבית ישראל.

לימים שאלתי אותו: מה משך אותך לחזור, לשם שוב? אבא אמר לי משכו אותי המנגינות, המארשים, אבל בעיקר, היתה עוצמה כזאת אדירה באיש הזה שאמרתי לעצמי כמה שהוא מפחיד, אבל אני נמשך לשם.

– ג –

אבא שאל את הרב'ה אם להחליף את הלבוש? לפחות גארטל. הרב'ה אמר לו אתה רואה יש כאן המוני חסידים שהולכים אעם ספודיק ועם קפוטה, אתה חסיד יותר מכולם תישאר ככה. וככה הוא נשאר כל השנים.

באותה תקופה, אבא למד בישיבת חברון, בא לרב'ה לבית ישראל ואומר לו שהוא מתלבט אם לעבור לפונובז' או לסלבודקה בבני ברק, שהיו ישיבות יותר חזקות מבחינת יראת שמים. הבית ישראל אומר לו: תשמע, את היראת שמים שלך אתה לא תקבל לא מחברון ולא מפוניבז' ולא מסלבודקה, אתה תקבל ממני. כל עוד אתה מנמצא בירושלים אתה תבוא אלי, אם אתה תיסע ללמוד בבני ברק גם אלי לא תבוא.

– ד –

בשביל הסבא והסבתא שלי – ההורים שלו, זו היתה סוג של פשיטת רגל חינוכית. הסבא שלי הרב מימון היה מראשי המזרחי, חתום על מגילת העצמאות. אבא שלו היה יושב ראש המפלגה, במפד"ל של פעם, והבן שלהם נהיה חרדי. באותם ימים היו לו חילוקי דעות קשים עם ההורים שלו שהגיעו לפעמים למאבקים לא פשוטים.

אמא אמרה לי: היו שני אנשים גדולים מאוד ופיקחים מאוד שהצליחו לאזן ביני לבין ההורים שלי, הם דאגו שישאר גם הקשר הטוב ביני לבין ההורים. זה היה פוסק הדור ר' שלמה זלמן אויערבך זצ"ל, ראש ישיבת קול תורה שם אבא למד בשעתו. והרב'ה הבית ישראל.

- ה -

כל שיחה [עם הבית ישראל] אפילו הקצרה ביותר, מיד כשהסתיימה אבא היה יוצא ורושם את הכל במחברות בשביל עצמו. כשהייתי ילד, תמיד בסעודות ליל שבת, אבא היה מוציא את המחברות שהיו נעולות במגירה כל השבוע ומקריא לנו ווארט או אימרה חריפה מהרב'ה. הוא גם עשה את זה דרמטי, היה מוציא מהמגירה ומחזיר ונועל. בסודיות.

אני, בתור ילד כשאבא לא היה בבית הייתי הופך את העולם, איך אני פורץ את המגירה הזאת להגיע למחברות, זה מאוד סיקרן אותי. חלק קטן הוא מקריא לנו חלק גדול הוא לא מספר. אף פעם לא הצלחתי, זה היה מוגן כמו שצריך.

- ו -

ראינו אבא שחי את הבית ישראל יום יום. כל יום וכל היום. גדלנו עם זה בבית, הבית ישראל הבית ישראל, לא היה יום אני חושב שהוא לא הזכיר אותו, עד כמה הרב'ה הצליח להשפיע עליו בצורה כזאת. אבא גם התראיין בכל מיני מקומות, עוד בחיים של הבית ישראל, והוא סיכם את זה בראיון במילים האלו: "נסחפתי אחר אישיותו של הרבי, נדלקתי מעוצמתו הרוחנית. נכויתי ממבטו".

בהקדמה לחידושי הריטב"א עמ"ס חולין שזה הספר הראשון שאבא ז"ל ערך, הוא כותב: "ברטט של קדושה אזכיר את רבן של כל בני הגולה, כ"ק מרן אדמו"ר זצוק"ל בעל ה"בית ישראל" מגור, מאיר דרכי ומורה נתיבותי במשך ח"י שנים. הוא הגבר הוקם על לרעות את עמו, אחרי עלות הכורת על משכנות ישראל באירופה. איש אמת, משכמו ומעלה גבוה מכל חכמי דורו, אשר לדעת יודעי חן היוה חידוש גם בדורות קודמים".

לפעמים אבא היה מחקה את הרב'ה עם הקול שלו, זה היה מפחיד. אבא היה אומר איזו אמירה של הרב'ה שבה הוא רצה לעורר. הוא אמר "עד מתי אתה פוסח על שתי הסעיפים". אמר אמר שכמה פעמים הוא היה נכנס לרב'ה, והרב'ה אמר לו עד מתי אתה פוסח על שתי הסעיפים תחליט איפה אתה פה או פה.

אבא אמר לי פעם: גם אחרי שמונה עשרה שנה שהייתי צמוד אליו, ממש הייתי מאוד קרוב אליו, כל פעם כשבאתי להיכנס אליו הלב שלי דפק כמו בפעם הראשונה. אבא אמר לי זו העוצמה הבלתי רגילה שהייתה לרב'ה הבית ישראל.

- ז -

וכאן אני מבקש לספר את הדבר המדהים ביותר.

אבא היה אדם בריא וחזק, אבל בכמה הזדמנויות שמענו ממנו משפט מדהים: יש לי תאריך מהבית ישראל, אני יודע מתי אני ימות. ככה אבא אמר. בתור ילדים זה דבר מפחיד מאוד לשמוע, וגם אמא שלי תיבדל לחיים טובים וארוכים בתור אישה היתה שואלת אותו: מתי? אבא אמר אוהו יש עוד הרבה זמן.

אני בתור ילד שמעתי את זה ממנו, אמרתי לו אבא מה אני אהיה ילד יתום?, הוא אמר לי יש עוד הרבה זמן. במוסד הרב קוק הוא בעצמו הקים כולל ואחרי שאבא נפטר סיפרו אברכים שלמדו שם בכולל, אנשים שהיו קרובים אליו מאוד, אמרו לנו, אבא תמיד היה אומר אני יודע שאמות צעיר. להם הוא לא אמר רק יש לי תאריך מהבית ישראל, הוא אמר אני אמות צעיר.

אם ננסה לדמיין מה חסיד מרגיש מול כאלו מילים שהוא שומע מהרב'ה, יש אחד נופל לאיזה שהוא דיכאון, יש אחד נופל לעצבות. והוא לקח את זה לכיוון אחר לגמרי, הוא רץ רץ רץ להספיק, הוא ידע שהזמן שלו קצר הוא צריך להספיק כמה שיותר.

– ח –

לא ידענו פרטים, עד לאותו יום שהוא נפטר.

אבא נפטר ביום ראשון ג' כסליו תשנ"ה. במוצאי שבת לילה לפני, אבא כתב צוואה. ביום ראשון בבוקר, באותו יום שהוא נפטר, אבא קרא לאמא ואמר לה את יודעת שבמגירה שלי יש כך וכך מחברות, המחברות היו ממוספרות, על כל מחברת היה מספר ובפנים היו את כל השיחות שלו עם הרב'ה, עם תאריך של אותו יום בו נערכה השיחה. ואז אבא אמר לאמא אני רוצה שתביאי לי מחברת מספר שלוש עשרה.

אבא פותח והוא מראה לאמא בכתב, אני גם ראיתי את זה, בכתב ידו של אבא שחור על גבי לבן. אבא היה אז אברך בן עשרים וארבע, זה היה כמה שנים אחרי החתונה שלו. הוא אומר זה לא היה באיזה שהוא שיחה עמוקה עם הרבה בפרטיות ביחידות, אלא, פתאום הרבי תפס אותו כביכול באקראי, הוא פגש אותו בבית מדרש ואבא אומר שהרב'ה אמר לו: יש לך שלשים שנה לחיות, יש לך פוטנציאל עצום. אם תנצל את זה יהיה לך עולם הזה וגם עולם הבא, אם לא תנצל את זה לא יצא ממך כלום. הוא כתב את כל זה, זה היה כשהוא היה בן עשרים וארבע. אבא היה אז בגיל 54 ובאותו יום נפטר!

באותה צוואה קצרה ביקש עוד דבר שמלמד על מהותו הפנימית: הוא ביקש שלא לכתוב תארים מיוחדים במצבתו, רק הרב שילה רפאל אב"ד ירושלים, מחסידי גור.

באותו מעמד מרטיט, מספר שעות לפני הסתלקותו סיים אבא ואמר: הרב'ה הבטיח לי שאם אנצל את הימים, אזכה גם לעולם הזה וגם לעולם הבא. בעולם הזה זכיתי, הקמתי בית של תורה, השפעתי בעולם הדיינות, הייתי רב שכונה ועשיתי מהפך תורני במוסד הרב קוק. אני מקווה שאזכה גם לעולם הבא!

– ט –

אתמול התקשר אלי ידיד טוב של אבא זצ"ל מהתקופה של ה"בית ישראל". הוא יצר קשר בעקבות ששמע על דבריי בשבוע שעבר בועידת איחוד מוסדות גור והתרגש.

שמו הרב יהושע קליינר, כיום באשדוד. את השם הכרתי מהבית. לפי הסיפורים והידע כנראה היה באמת אחד האנשים הקרובים לאבא. אני מעלה כאן את מה שסיפר לי אתמול בטלפון, (פעם ראשונה ששמעתי גם את "הצד" של מרן ה"בית ישראל").

ואלו דבריו:

כידוע, בתחילת הדרך כשאבא התחיל להגיע לרב'ה, הרב'ה היה מעיר לו ממש בתקיפות ולאבא היה קשה. הרקע שבו גדל באוירת פינוק של בן יחיד ונכד יחיד. כולם ביקשו את קירבתו. הכוח שהיה לאביו וסבו בתפקידיהם הציבוריים, היה ממש ללא גבול. עד כדי כך שלא מינו גבאי לאיזה בית כנסת נידח ללא אישור של שר הדתות הסבא הרב י. ל. מימון. הרב'ה שידע בדיוק במה מדובר, סח פעם לר' יהושע "עם פינוק כזה הוא לא יגיע לשום מקום בחיים. לא ישיג כלום. להיפך. לכן אני דורש ממנו הכל בתוקף. אם הוא מחפש כבוד - הוא יברח מכאן. אם הוא מחפש את האמת הוא יישאר". הוסיף ר' שייעה: אבא עמד לגמרי במבחן. עם כל הקושי בהתחלה, הוא היה איש אמת, דרש אמת ונשאר למרות הכל.

הסבא, ר' יצחק רפאל ז"ל, די מהר השלים עם המצב. הייתה לו נשמה חסידית והוא היה סמוך ובטוח שאבא בידיים טובות. סבא יצחק שלח לרב'ה מכונית מלאה עם כל הספרים התורניים של "מוסד הרב קוק". הרבי בחר לעצמו מספר ספרים מצומצם ושלח השאר בחזרה. כדי שסבא לא ייפגע, הוא ביקש מיהושע לומר לו בשמו שאין לו ארונות ומקום בבית לכל הספרים.

לסבתא גאולה היה קשה מאוד ולא ידעה מה לעשות עם השינוי שמתחולל. היא אמרה "איך אני מוציאה ממנו את הדיבוק הזה שנכנס בו"?

היא הגתה רעיון לשלוח את אבא לטיול באירופה, "לפתוח לו את העיניים" בכך שיראה עולם ואולי כך "הדיבוק ייצא".

אבא כמובן ניגש לשאול את הרב'ה לגבי הטיול לאירופה. הרב'ה אמר לו שיש בכך כיבוד אם ונתן את הסכמתו (אם יורשה לי הקטן להוסיף מלבד העניין החשוב של כיבוד אם, הרב'ה בפיקחותו העצומה (כמו בהרבה מקרים) הבין שלא כדאי ללכת "ראש בראש" עם האמא).

לרב'ה היה תנאי אחד לאבא: בכדי שאמא תבין כשתחזור מהטיול, שאתה נשאר באותו מקום, תיסע גם לישיבה בגייטסהד (במסגרת הטיול שכלל גם את אנגליה).

כאשר תחזור, אמא תשאל אותך איך שווייץ? איך היו המפלים? איך פריז? איך ארמון המלכה באנגליה?

אתה תענה רק דבר אחד: מכל הטיול הכי התפעלתי מהישיבה בגייטסהד. כך היא תבין שזה העולם היחיד שמעסיק אותך. כך היה.

— י —

עם תחילת תקופת המחלה ר' יהושע פגש את אבא באיזה אירוע ואבא סיפר לו שהוא חולה ב"מונו". למחרת אבא התקשר אליו ואמר לו "אתמול לא יכלתי לספר לך את האמת כי אבי היה על ידי ואני נזהר שלא לספר לו מה יש לי בכדי לא לצער אותו. אבל האמת שקיבלתי ל"ע את המחלה" וכו'. אבא סיפר לו על בדיקות וטיפולים שהוא עובר בביה"ח שערי צדק.

למחרת בבוקר ר' יהושע התייצב בשערי צדק בהפתעה כדי ללוות את אבא לאחת הבדיקות. אבא ראה את ר' יהושע ואמר לו: יהושע, הסיפור גמור. לתדהמתו, הוא שאל את אבא למה הוא חושב כך? אבא אמר לו: אתה הרי יודע מה שהרב'ה אמר לי לגבי 30 שנה.

ואז אבא הוסיף בחיוך ובהומור האופייני לו: מה כבר יכול לקרות. איזה אברך גייע הביתה לארוחת צהריים ותוך כדי שהוא אוכל את הקומפוט אשתו תגיד לו: שמעת מי נפטר? שילה רפאל. אז הוא יסיים את הקומפוט בנחת וייצא להלוויה. זה הכל. לא יקרה כלום. העולם ימשיך להתקיים.

הרב יעקב ווייל שליט"א

ראש ישיבת שערי תורה

- א -

כשנה לאחר הסתלקותו של הרבי זיע"א שאלתי את אחד מבני החבורה, ידידי הרב שילה רפאל ז"ל, שהיה בעל כושר כתיבה מעולה, מדוע אינו כותב ספר על ה'בית ישראל', למען הדורות הבאים. תשובתו היתה שאין סופר בעולם, ולו המוכשר ביותר, שיוכל לתאר נכונה את דמותו של הרבי, כשם שאין איש בעולם שיכול לתאר נכונה הרגשת זרם חשמל, כמו כן כל תיאור גם אם יהיה המוצלח ביותר, לא יהיה בו כדי לתת תמונה נכונה ואמיתית של הרבי בעל ה'בית ישראל'. אכן היתה זו דמות שאינה ניתנת לתיאור, וככל שאנסה לתארה לא יהיה זה התיאור המדויק, ומי שלא היה שם לא יבין את זאת.

- ב -

לרבי היה יחס מיוחד של כבוד והערצה לגאון הנודע רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל בעל ה'חזון יחזקאל'. הרבי ממש העריץ אותו, כך הבחנתי תמיד מנימת הדיבור כשהיה מדבר עליו. הדבר בא לידי ביטוי גם בהתענינות הבלתי רגילה בשלומו ובבריאותו. פעמים רבות כשהרבי היה חוזר מערד בימי חמישי הייתי נקרא אליו כשהשאלה הראשונה היא "וואס מאכט מיינע אלטע" [מה שלום הזקן שלי].

- ג -

מפעם לפעם היה הרבי עורך ביקור בביתו. בדרך כלל הייתי מוזמן להצטרף אליו בביקורים הללו. אני זוכר את הביקור האחרון. היה זה בחודש אדר תשל"ו הרב אברמסקי היה זקן וחלוש ופעמים שהיה במצב שלא היה אפשר לבקרו. כשהגענו לביתו שלח אותי הרבי לבדוק אם ניתן לבקרו. ובטרם הספקתי להשיב כבר היה הרבי ליד פתח דירתו. הרב ישב בחדרו, וכשראה את הרבי בפתח קם ממקומו והלך לקראתו כדי לקבל את פניו. אחר כך שמעתי ממשמשו הרב יצחק לאנג שהיה זה דבר פלא. שכן כבר שנים שהרב לא קם והולך בכוחות עצמו. כשהגענו לחדרו של הרב, הרב כיבד את הרבי לשבת על כסאו המרופד, הרבי סירב. אך לאחר כמה הפצרות ניאות הרבי, אבל ישב רק על קצה הכסא.

הרב אברמסקי התיישב על כסא עץ פשוט ממולו. הרב אברמסקי סיפר לרבי שהוא לומד הרבה בספרי סבו השפת אמת על הש"ס, ושבעזרת ד' בכל יום הוא זוכה לחדש איזה חידוש. ואמר לרבי את החידוש שהתחדש לו באותו יום. הוא סיפר לרבי שלאחרונה זכה להוציא ספר על מסכת זבחים. לפני שעמדו להיפרד, אמר הרב אברמסקי "אני מרגיש שהרבי יודע את הסוד". הרבי לא הבין במה מדובר, והרב חזר

על דבריו פעם נוספת. גם הפעם לא הבין הרבי במה מדובר. ואז בא לעזרתו בנו של הרב, ר' מנחם ז"ל. "אבא אומר שהוא מרגיש שהרבי יודע את הסוד שלפני שבועיים מלאו לו תשעים שנה". הרבי אישר את הדבר, "נכון, ולכן באתי". הרבי אכן ידע, דיוחתי לו על כך כמה ימים קודם הביקור, וגם על המסיבה שערכו לו המקורבים.

לאחר הביקור התבטא הרב לפני אנשי ביתו "הרבי מגור הוא ידידי אמיתי שלי". כך שמעתי לאחר מכן מהרב יצחק לאנג. ועוד שמעתי ממנו שמאוחר יותר ביקר אצל הרב אחד מרבני ישיבת קול תורה, אינני זוכר אם היה זה הרב קונשט ז"ל או הרב גדליה אייזמן. האורח אמר לרב שהיום הוא נראה טוב מתמיד. והרב ענה לו "מה הפלא, היום היה אצלי הרבי מגור".

– ד –

בשבת קודש פרשת נצבים-וילך הסתלק הרב אברמסקי לעולם שכולו טוב. ההלויה היתה למחרת. הרבי המתין בביתו עד לגמר ההספדים, ואז יצא להלויה כשלידו במכונית ישב אחיו בעל ה'לב שמחה'. כשהגענו לשכונת בית וגן היה רחוב הפסגה הומה מרוב אדם, בעוד שהמיטה היתה רחוקה בתוך השכונה ולא היתה אפשרות להגיע אליה. הרבי הורה לנהג לשוב על עקבותיו ולנסוע להר המנוחות, הרבי ניגש עד מקום הקבר אל הבור הפתוח. עמד שם דקות אחדות ושב לביתו.

למחרת נסעתי למירון כמנהגי בכל שנה בערב ר"ה. לאחר אמירת הסליחות נכנסתי אל הרבי להיפרד. והוא פתח בדברי הספד: "אבד חסיד מן הארץ", ומיד הוסיף "נכון שהוא לא היה חסיד מה שהיום נקרא 'חסיד'. אבל הוא היה חסיד מה שדוד המלך התכוין כשאמר 'חסיד'. וכך המשיך לדבר אודותיו ולהספידו אולי כרבע שעה. באותו מעמד הוא ביקש ממני להזכירו בתפילה אצל רבי שמעון במירון, לרפואה שלימה. כעבור חצי שנה הסתלק גם הוא לעולם שכולו טוב.

הרב אהרן סאמעט שליט"א

ראש מפעל הטור השלם

אבי מורי רבי יעקב ז"ל סבל מנדודי שינה בלילות וביקש ממני להזכיר אותו אצל כ"ק אדמו"ר מגור ה'בית ישראל'. מסרתי את דבריו להרבי, והשיב לי: אז מ'קען נישט שלאפען לערנט מען.

הרב מאיר זילברשטיין ז"ל
רב דהסידי נור בירושלים

– א –

כשעוד הי' גר הרבי ברחוב דוד ילין דפק אצלו אחד בדלתו ושפך לפניו שיחו וצער, והבית ישראל סגר לו הדלת מיד, ובתוך ביתו שפך דמעותיו מתוך צער, כי לא יכל להניח לההוא לראות דמעותיו, לכן סגר עליו דלתו.

(מרשימות ר' אלימלך כוויבל ז"י)

– ב –

הרבי הי' מסתובב הלך ושוב, ברוח סערה על הצרות שעברו על ישראל במלחמה, ובנימה וניגון כואב היה קורא בשברון לב "נהי ויליל במו פי אפער, סדר פורעניות בתוך לבבי יבעיר" (מסליחות לעשרה בטבת).

(כ"ז)

סיפר אחד ששמע מבר סמכא, שאחרי המלחמה הנוראה בה איבד הבית ישראל את משפחתו, כאשר הבית ישראל הבין שאפסו הסיכויים למצוא את בני משפחתו חיים, אסף את אנשיו סביב השלחן, אולי הוציא משקה, ואמר, כתוב 'ותפתח ותראהו והנה נער בוכה, וואס האט הער גיוויינט? [מה הוא בכה?], והשיב תשובה מצמררת: משה רבינו האט יעצט אויס גיוויינט און אויס גיגאסן זיינעם אייגענע טרערן. [כעת בתיבה הוא בכה והוזיל את כל דמעותיו על עצמו]. אחר כך כשיהיה מנהיג, מנהיג לא רשאי לבכות על עצמו, את הבכי הוא אמור לשמור עבור צרותיהם של אחרים.

(שמעתי)

הרה"ח ר' ישעיהו גרינצייג ז"ל

– א –

היה בזמנינו בישיבת שפת אמת בחור דסני שומעניה ל"ע, ושאלו בקודש פנימה ב' שאלות. א' האם למנוע ממנו להשתתף בסעודת ה' שבט, שהיתה לכל הבחורים יחד. והתשובה היתה שכיון שזה לכל הבחורים אין למנוע ממנו.

והשאלה השניה, התארגנו אז זוגות של בחורים להתרים לאיזה דבר מצוה, ושאלו אם למנוע ממנו להיות ביניהם, והתשובה היתה "וחטאך בצדקה פרוק" כלומר לא למנוע זאת ממנו. (הסיבה לשתי השאלות היתה כמובן שהבחורים רצו להרחיקו ולהתרחק ממנו ככל האפשר).

(מכתב יד)

הרב שוחט שליט"א

– א –

סיפר לי הרה"ח ר' יצחק שכטר ע"ה כמה ימים לפני פטירתו, (דומני בח"י כסלו תשמ"ה).

בבחרותי הגיע זמן שנקלעתי למשבר אישי כבד. קושי רגשי וכו'. אציין שבטבעי אני איש חזק, עז נפש, לא נשבר מהר, מה שנקרא קשוח. דברים קשים מאד עברו עלי ומעולם לא נשברתי. אבל אז הייתי מאד קרוב להישבר. חשבתי לעצמי שרק הרבי מגור יוכל לעזור לי. הוא היה אז קרוב לתחילת ההנהגה. [היה לפני כן קצת קשר. אביו הרה"ח ר' יעקב היה קצת קשור לאמרי אמת].

נסעתי אליו. נכנסתי ורציתי לשפוך מה שעל ליבי. הרבי שאל אותי, יצחק, אכלת היום? אמרתי שלא, אבל זה לא חשוב בכלל. הרבי אמר לי, קודם כל תאכל. שמעתי שלפעמים הרבי היה בתענית ולא רצה שיידעו, ואז היה מאכיל למישהו. עכ"פ הוא ציוה עלי לאכול. הוא הורה לי ליטול ידיים, והביא לי מגבת. ישב מולי ונעץ בי את עיניו הבעורות. למרות שהייתי אז בתקופה ההיא רגיל לברך קצת בחטיפה, אבל מול עיני הרבי בירכתי כמו בנעילה. אכלתי כזית. כל ביש קטן ובעדינות. מול עיני המקדח של הרבי. למרות שזה לא סגנון האכילה שלי. סיימתי. רציתי מאד להתחיל לדבר.

והנה הרבי בעצמו מגיש לי מנה. מחייב אותי לאכול. אני בקושי בולע. אבל מוכרח. והכל תוך כדי שהרבי פשוט יושב ונועץ בי עיניים. האוכל כבר נתקע לי בגרון. אבל הרבי מגיש לי עוד מנה.. הכל כנ"ל. גם שתייה הוגשה. אחר כך מנה אחרונה. אחר כך ברכת המזון. בלית ברירה בירכתי לאט ובכוונה כמה שיכולתי. סוף סוף הענין הסתיים. עכשיו אתחיל לשפוך. והנה הרבי אומר לי. היית רעב וצמא, ב"ה אכלת, סע לחיים ולשלום (פאר גיזונטער הייט).

אני מתחיל להתחנן על נפשי שלא באתי לאכול. אבל הרבי מתעקש. אכלת, שבעת, לך. ובערך דוחף אותי החוצה. הלכתי לאוטובוס כולי נרעש. מיואש. המוצא האחרון שלי גם סתום. נשברתי. כל הדרך לתל אביב בכיתי בדמעות שליש. לפני כן אף פעם בחיי לא בכיתי!

אני יורד בתל אביב. אני חש יד על כתפי. מסתובב, רואה מישהו מגורי הארי (פון רעב'נס מענטשין). "הרבי אמר לי לנסוע איתך באותו האוטובוס, ואם אראה שאתה בוכה בדרך, שאומר לך מיד לחזור אליו, והפעם הוא ישמע אותך ויעזור לך".

עליתי שוב לאוטובוס ירושלימה. נכנסתי שוב. הרבי הקשיב להכל. ניחם ועודד והדריך. הוא הכתיב לי רשימה של קבלות. שאכתוב בכתב ידי ואחתום על זה בפניו. ותדע לך שעברו מאז כמה עשורים (בערך 35 שנה), ולא עברתי מעולם על שום קבלה. למרות שהיה כלול שם כמה דברים קשים, על קביעות עיתים כל יום, תפילה בציבור, שמירת העיניים במושגים של הרבי, ועוד. ב"ה יצאתי מהמשבר וכידוע הקמתי בית נאמן בישראל. וכמובן נשארתי כבר קשור בכל נימי נפשי.

כעבור שנים רבות, היתה לי פעם עת רצון מיוחדת אצל הרבי. והרגשתי אומץ לשאול. שאלתי אם הרבי זוכר את תחילת ההתקשרות שלי, ומדוע נהג כפי שנהג. זה הציק לי מאד כל השנים. הרבי אמר שהוא זוכר טוב מאד. והסיבה מכיון שהוא ראה שאני א הארטער ניס [אגוז קשה]. וזו הסיבה שלא מצליחים איתי. כי אני חזק ולא נכנע באמת. ומיד חוזר לסורי. אז ראיתי שאתה מאד קרוב לנקודה של הכנעה, אבל היה חסר רק עוד קצת. לכן דחקתי בך עוד קצת, שתישבר ותהיה במצב של הכנעה, ואוכל להטיל עליך הנהגות ישרות שתקיימם. ועובדה שאכן קיבלת בלב שלם וקיימת ב"ה. עד כאן מפי הרה"ח הנ"ל. יהי זכרו ברוך.

– ב –

זכרון קטן מימי ילדותי. עמדתי בשורה של הילדים, (הכמויות אז כמובן היו אחרות). משום מה אחזתי את הציצית בק"ש ביד ימין (כמנהג הגר"א). פתאום אני מרגיש איזה תכונה. אני מרים עיני ורואה שהרבי מסמן לי באצבעות להשחיל את חוטי הציצית בין הזרת לקמיצה, (הוא הכניס אצבעו הימנית בין האצבעות הללו בשמאל). ההרגשה היתה שמאום לא נעלם מעיניו, ולעולם אינו מזניח הזדמנות להדריך.

– ג –

היה לי קשר עם הרה"ח ר' רפאל ינקלביץ ע"ה [בן ר' אברהם אליהו בן ר' זלמן]. ר' רפאל היה מעורר השחר כל ימיו. ובפרט בש"ק היה משכים כמה שעות לפני ותיקין, גם בחולשתו וחוליו. פעם סיפר לי מהיכן זה נובע. בבחרותו היה

מהמשכימים פאר-טוגס. כידוע עיני הבדולח של הבית ישראל לא החמיצו אף אחד מהמשכימים. מדי פעם נקראו לכוס תה כידוע, ואכמ"ל. שבת אחת, כשבועיים לפני נישואיו, היה מאד מצונן, והחליט שלא כדאי להתאמץ קרוב לחתונה. אולי ייחלש חלילה ולא יספיק להתחזק עד החתונה. על כן נשאר לישון עד התפילה. אחרי התפילה הוא נקרא לרבי. הרבי שואל מה קרה. הוא עונה. הרבי לא קיבל. הרבי נזף בו שפורצים פעם אחת ואח"כ כבר נחלשים לגמרי. ובפרט שבאותו יום חל היא"צ של זקנו ר' זלמן. הוא אמר לי שמאז, כל בוקר, אבל בפרט בשבת, באמצע השינה הכי עמוקה, פתאום הוא נזכר איך הרבי תובע ממנו להשכים, וזה זורק אותו מהמיטה.

– ד –

אאמו"ר היה תלמיד ישיבת פוניבז', ונמשך לדמותו של הרבי זצ"ל. מדי פעם היה נוסע לשבת ומביא עמו עוד בחורים. דומני שלפעמים הרבי היה אומר לו להשתדל להביא את פלוני או אלמוני. שבת אחת אבא שם לב שאת הבחורים שהוא הביא הרבי מקרב בכל מיני קירובים, ואותו עצמו לא כל כך. כמובן שלרבי היו כל מיני שיקולים, ומי בא בסוד קדושים. אבל הוא לא הרגיש נעים עם זה והחל לשקול בדעתו להפסיק לנסוע. כדי "להרגיע" את עצמו הוא החל לחשוב מה בעצם הוא מוצא כאן. מה רואים בביורור וכו' וכו', ובתוך מחשבותיו חשב כל הזמן, וכי מדוע עליו להתאמץ כל כך לנסוע ולהתכופף, "וכי כל כך קשה להיות רבי"? משום מה כל השבת המשפט הזה ניקר בו.

במוצ"ש, כשבא להיפרד (געזייגענן), הביט בו הרבי זצ"ל ואמר לו בזה הלשון "וכי באמת אתה חושב שכל כך קל להיות רבי?" (מיינסט טאקע ס'איז אזוי גרינג צו זיין א רבי). אבא גמר בדעתו שבין אם זו רוח"ק גלויה ובין אם זו חכמת הנפש מופלגת, שם מקומו. ואכן אבא דבק בו בכל נפשו.

– ה –

אבא היה מלמד בישיבה ליטאית. הרבי אמר לו פעמים רבות, שכשמזדמן לו ענייני יר"ש באמצע הלימוד, מותר וכדאי לדבר בזה, כי הבחורים מקבלים יותר מהר"מ מאשר מהמשגיח.

– ו –

אני זוכר פעם שהגיע לאבא משהו לא מאנ"ש, קצת מודרני, שהיה לו קשר עם הרבי. הוא אמר לאבא שהרבי שלח אותו לקבל איזו הדרכה ועצה טובה מאבא. (לא יודע את הפרטים המדויקים). אבא אף פעם לא עסק בכגון זה, אבל הרבי אמר אז הוא קיבל. בינתיים שמע מזה משהו מאנ"ש שעוסק בעניינים אלו, והתקשר ואמר

לאבא שהוא יאמר לו מה לומר. אבא אמר לו שהוא לא רוצה, כי הוא משער שאם הרבי שלח אליו באופן לא מקובל, כנראה הרבי בדוקא רוצה שידבר עמו כהבנתו. בכל זאת ליבו של אבא קצת נקף אותו בזה. יום אחד הוא נסע וחזר מאושר. הרבי אמר לו שמעתי מה אמרת לפלוני ובאמת כיוונת לדעתי.

– ז –

עוד מעשה נורא מאאמו"ר. פעם בליל ר"ה אבא חלם שמישהו אומר לו שהשנה הוא יסתלק רח"ל. הוא נורא נבהל ונסע בצום גדליה לרבי, והביא איתו את כל ה"חולין געלט" שהיה ברשותו כפדיון נפש. דומני שזה היה סכום ממש מכובד. [הרבי היה מבקש לדעת מה חולין ומה מעשר. פעם הוא הסביר לאבא שלפעמים הוא נותן לדברים שלא בטוח שמותר ליתן על זה מכספי צדקה, לכן הוא שומר חולין געלט בנפרד]. הרבי בקושי הסכים לקבל ממנו, והרגיע אותו ואמר לו שחולמים על מה שחושבים, ולא פלא שיהודי עם יר"ש בליל ר"ה מכוון חזק בזכרנו לחיים ואז הוא חולם דברים כאלו. אבא היה נוסע הרבה לרבי. וכל אותה שנה הרבי לא הזכיר מילה מהנושא. השנה נסתיימה בשלום.

בצום גדליה אבא נסע עם כל הילדים לרבי, והיה מאד בשמחה. ורק אז הוא סיפר לנו את כל הסיפור הזה. נכנסנו. הרבי מביט באבא בחיוך שמח ואומר לו "אהה, האסט מוירא געהאט". (אהה, פחדת). בחזור אבא אמר לנו שלמרות שהרבי יש לו זיכרון מבהיל כידוע, בכל זאת הוא מרגיש שזה לא רק זיכרון מופלג, אלא שהרבי עצמו גם דאג איתו והתפלל עליו כל השנה באופן מיוחד. והוא הרגיש איך גם אצל הרבי יורדת אבן מהלב.

– ח –

פעם אבא בא עם כל הילדים. הרבי קיבל בפתח של החדר. אני גם הייתי שם, ומספר מה שראו עיניי. פתאום אחד הילדים התחמק פנימה והציץ שם במגירות. אבא כמובן החויר ונבהל מאד. הרבי חייך ורמז לו רשות להיכנס ולהביא את הילד. ואז הוא אמר על הילד, הוא יהיה משהו מיוחד. לאבא קצת היה איכפת למה הוא מברך אותו רק על ילד אחד, ובאותו הרגע הרבי אמר בס"ד כולם יהיו ילדים טובים, אבל הוא יהיה משהו מיוחד. אצ"ל שלא נפל מדבריו צרור ארצה.

– ט –

הרבי היה רחימאי בחסד עליון. זה קרן ממנו בעוצמה אולי עוד יותר גדולה מהתקיפות. מי שזוכר, הרגש אליו היה יותר אהבה מיראה. לפעמים יוצא ללמוד עם תלמידים על גילו ברעדה, איך אפשר יחד. יש על זה תלמידי רבינו יונה בברכות ל'; ועוד. ואני אומר לתלמידים שמי שהכיר את רגשות החסידים לב"י, אין לו שום

שאלה. לצד היראה הגדולה, אהבוהו אהבת נפש ללא מצרים. פשוט השיבו לו באותה מטבע שהוא זצ"ל הקרין. לקח שנים להתאושש מהכאב של ההסתלקות שלו. גם כעבור עשרות שנים, הלב נמלא געגועים עזים תוך רגע. מי שלא משבץ בדמותו את הרחמנות והרוך, לדעתי לא תופס בכלל את מהות דמותו.

– י –

סבא רבא שלי חלה (הרה"ח רפ"א פקשר). רצו להזכיר אצל הרבי והוא היה בנופש, דומני בכפר שמריהו. אבא לקח את ר' בונים קורניק ברכב לשם. ר' בונים ניגש והרבי הלך איתו. ואבא הלך בכלל כמה וכמה מטרים מאחור. הוא בכלל לא ניגש לרבי. הרבי עמד לעבור את הכביש, במעבר חציה. אבא תכנן לעבור במקום שלו, לא במעבר חציה. באותו רגע הרבי פתאום הסתובב ואמר לו "רק בחציה"! מאז, מעולם לא "הצליח" אבא לעבור לא במעבר חציה.

– יא –

אבא ז"ל למד כמה שנים בכולל. בבית נהיה קשה עם פרנסה. הוא חשב להתחיל לעבוד. בהסכמת הרבי הוא לקח קורס בביקוע יהלומים וכו'. שני קרובי משפחתו ת"ח גדולים, (הגר"א רייסנר והגר"ז איידלמן) נסעו לרבי ואמרו לו שאבא מוכשר מאד בלימוד ושאשתו (אמי שתחי') מאד בצער שהוא עומד לעזוב את הלימוד וכו'. הרבי קרא לו (על ידי הנ"ל) ואמר לו אמרו לי שאתה מאד מוצלח בלימוד ושאשתך מצטערת. את זה לא סיפרת לי. אבא אמר לו שהחלק השני לא אמת בכלל. הרבי אמר לו אם שני יהודים כאלו מוכנים לטרוח ולשקר כדי להשאיר אותך בלימוד, סימן שבאמת חבל מאד שתעזוב. הוא אמר לאבא שיחזור לכולל ובס"ד בקרוב יציעו לו פרנסה תורנית. ואכן מיד אחר כך הציעו לו את המשרה בה הוא שימש שנים רבות.

• • • • •

הרב בנימין שצ'רנסקי ז"ל
מנהל סמינר בית יעקב בתל-אביב

סיפר הרב בנימין שצ'רנסקי ז"ל שפעם ביקש מכמה תלמידי חכמים חסידיים לבא ולדבר בפני התלמידות בענינים הצריכים חיזוק, והם סירבו לדבר לפני בנות. הוא נכנס לבית ישראל ותינה את צערו וטען שאם תלמידי החכמים לא ידברו את הדברים הנכונים בפני התלמידות מאין הן תקבלנה את מה שצריך לקבל. הבית ישראל פטרו מבלי לומר לו כלום.

בפעם הבאה כשהוא הגיע לבית מדרש והסתובב בו, ניגש אליו הג"ר אשר נייהוז מחצור ושואל אותו: מה דיברת עם הרבי עלי? הוא ענה שאינו יודע למה הוא מתכוין, בהמשך ניגש אליו הרב משה רייס עם אותה שאלה בפיו. ואחר כך ניגש עוד תלמיד חכם ושוב עם אותה שאלה, מה דיברת עם הרבי עלי? כל אחד מהם אמר שהבית ישראל שלח להגיד לו שכאשר ר' בנימין שצ'רנסקי מבקש לדבר לא מסרבים...

הרה"ח ר' יצחק דוד רזמוביץ ז"ל
נאמן בית כ"ק אדמו"ר האמרי חיים מוויניץ זי"ע

– א –

למרות שידידות וקירבה שררה בין מרן וכל גדולי הדור, הרי עם כ"ק האדמו"ר מגור בעל "בית ישראל" זצ"ל, עברה אהבתו כל גבול. והיו השנים בחינת "תרין ריעין דלא מתפרשין".

– ב –

יצויין, כי בשנים הראשונות, לא היה כל קשר בין שני הצדיקים. עם תום השלושים לפטירת הרה"ק מסדיגורא, נערך לכבודו הספד תמרורים מטעם רבני ת"א ומועצת גדולי התורה לכבודו, בו השתתפו אדמו"רים ורבנים מכל קצוי הארץ. גם מרן ז"ל השתתף, ומקומו היתה ליד האדמו"ר מגור.

עמד רב אחד והאריך בדברי הספד כשהוא מרבה בשבח הנפטר וקילוסו. כנראה שלא סבל מרן את האריכות ולחש כאילו לעצמו: "מהו כל האריכות שיגיד רק שהי' נוטר הברית, ודיו! האדמו"ר מגור, שכאמור, ישב על יד מרן, שמע דיבורים אלו, וכאילו התעורר וזז ממקומו, וניכר היה שהדברים עשו עליו רושם כביר.

אחת ידענו כי מני אז החל האדמו"ר מגור זצ"ל לבקר תכופות אצל מרן, וכמים פנים אל פנים גברה אהבתם זה לזה. לענ"ד כי מדיבורים הנ"ל הבין האדמו"ר מגור בגודל קדושתו ופנימיות נפשו של מרן, מה שלא ידע עד הלום.

– ג –

בביקורו הראשון, סייר אתו מרן במוסדות השיכון, בישיבה וביהמ"ד. כאשר הגיעו לתלמוד תורה, יצאו כל הילדים לכבוד האורח הגדול, ובידעם שלרבי מנשקים

את ה'יד, רצו גם לנשק ידי האדמו"ר מגור. התחיל האדמו"ר מגור לצעוק "קישט די ציצית" [לנשק את הציצית]. מרן נהנה מאוד מתגובתו הלז.

– ד –

בשנת תשכ"ג כשנפל מרן למשכב ואושפז בב"ח אסותא שבתל אביב, הגיע האדמו"ר מגור כמעט בכל יום לב"ח לשאול על מצבו. הוא לא נכנס לחדרו, רק בא והתעניין בין המקורבים. או שאל את הרופאים, וחזר למעונו שבירושלים. כשחזר מרן לאיתנו הודה לידידו האדמו"ר מגור על התעניותו, ושבזכות תפילותיו הנפלות נושע.

– ה –

הקשר בין שני הצדיקים הללו בעבודות אהבה יתירה התגברה, למרות שהיתה דרכם שונה לחלוטין, מן הקצה אל הקצה. בביקוריו היה אומר מרן, "הייתי רוצה שישאר האדמו"ר מגור עוד מעט, הרי הוא פקח עצום אבל מה לעשות, הוא בורח כהרף עין". ה"בית ישראל" התחיל אז להתעניין אצלנו על כל תהלוכות מרן, בנוגע לפתקאות, השמירות שחילק לנצרכים, ויתר פרטי ארחות חייו. פעם ישב אצל מרן למעלה מחצי שעה, והיה זה פלא, כי מעולם לא האריך זמן רב אצלו. בביקוריו היו כולם צריכים לצאת מהחדר, כי לא הרשה לאף אחד להשאר בפנים. רק בביקור אחד שמענו ששוחחו משושלת בית ויזניץ שהשתדכו עם הרבה צאצאי תלמידי בעש"ט, רצה האדמו"ר מגור לדעת אודות הרה"ק רבי קאפל חסיד זצ"ל ויוצאי חלציו, כי בגור השתדכו רק עם בני המשפחה ויוצאי חלציהם. כשעזב, הגיב אז מרן כי האדמו"ר מגור ידע כל הפרטים, מלבד איזה ענינים בודדים שלא היו ברורים אצלו.

– ו –

כשהיתה לו להאדמו"ר מגור איזה סיבה להיות בת"א, עשה את דרכו תמיד לבני ברק לבית מרן. בהזדמנות אחת קרה ומרן לא הרגיש טוב, ושכב במטתו. העיף האדמו"ר מגור מבט נגדנו ואמר בקפדנות: "מתרה אני בכם שבאם לא תשגיחו על הרבי כדבעי, אזרוק אתכם מכאן, ואכניס את חיילי, והם יצייתו את כל מה שאצוּם". דיבורים מעין אלו היו לו למרן לקורת רוח רב.

– ז –

כשהופיע האדמו"ר מגור עם משמשו ר' בונם קורניק לביקור אצל מרן, לא היה בכחו של רבינו ללכת לקראתו מפאת חולשתו, רק כשכבר נעמד ליד פתח הדלת, אז עמד מרן מכסאו, ולפעמים היינו צריכים לעזור לו מרוב חולשה.

- ח -

ראינו שבכל פעם היה האדמו"ר מגור עומד ליד הדלת ופושט את מלבוש העליון, תיקן ויישר את פיאותיו ואבנטו, ונכנס כחסיד לרבו. מרן צוה להעמיד כסא לידו, אך האדמו"ר מגור לקח [לבד] את הכסא והתישב בצד.

- ט -

מעניין לציין שבכל עת שהגידו למרן אודות הופעתו של האדמו"ר מגור, ביקש שיוציאו לו את השפופרת בה עישן סיגריות, שהיתה מלוטשת ביהלומים, והחזיקה בכספת, ולכבוד האורח ביקש שיתנוהו לו. הוא החשיב כל ביקור כחויה חדשה, ואכן האהבה התגברה מפעם לפעם.

- י -

עם הסתלקותו של האדמו"ר מסערט זצ"ל, שכאמור היה חבר במועצת גדולי התורה, היה האדמו"ר מגור מסדר לפעמים ישיבות מועצת גדוה"ת במלון וגשל שבבני ברק, כדי שיוכל גם מרן להשתתף. ואכן השתתף מרן לכבודו של האדמו"ר מגור, למרות שקשתה עליו כל הילוך וטלטול הדרך. האדמו"ר מגור היה מלווה את מרן החוצה עד הטקסי, ולא הרשה לנו לפתוח או לסגור את הדלת, רק עשה את הכל בכבודו ובעצמו.

- יא -

היה זה בקיץ שנת תשל"א, כאשר עבר האדמו"ר מגור ניתוח קשה, לא הסיח מרן דעתו ממנו לרגע. הוא לא הרפה מלשאול אם שמענו על מצבו, והיינו צריכים לעמוד בקשר תמידי עם משמשיו. כשעזר השי"ת והוא יצא מביה"ח והלך לנופש על הר הכרמל כדרכו, החליט מרן כי הגיע עתה שעת הכושר להחזיר ביקור, וכמובן שהפעם לא הודענו על כך מראש, כי חששנו שהוא יקדים לבוא למרן. נודענו סדר יומו, ולפי זה סדרנו את הנסיעה לחיפה. כחצי שעה לפני הגיענו למחוז חפצנו הודענו שעוד מעט נהי' אצלו.

הגענו למעונו והנה האדמו"ר מגור מחכה בחוץ, הטקסי נעמד והאדמו"ר בעצמו פותח את הדלת. עזרנו למרן לצאת, והושבנוהו על כסא, כי דירת הרבי מגור היתה בקומה שניה. בקומה ב' עצרנו ליד הדלת, והאדמו"ר מגור אחרינו. מרן רצה לעמוד וקרא לעבר הרבי מגור: בעל הבית נכנס תחלה. פתח האדמו"ר מגור את הדלת והסתובב אל מול פני מרן. עמד מרן מהכסא והושיט ידו להאדמו"ר מגור וברכו בברכת שלום עליכם, ומתוך התרגשות עילאית ובבכיות נוראות, התחיל לומר "ברוך רחמנא דיהבך ניהלן ולא לעפרא" (כלשון הגמרא ברכות נ"ד:), עד ששוב לא היה

מסוגל להוציא הגה מפיו הקדוש. הרבי מגור נרגש עד לאחת והתחיל בוכה איתו, עד שאמר מולו: ויזניצער רבי שוין גענוק שוין גענוק! ועד שעברו איזה רגעים לא יכלו השנים להרגע ולהשקיט רגשותיהם.

יכלנו למשש את האהבה הכנה והאמיתית ששררה בין שתי הצדיקים, וכולנו בכינו לראות מחזה מרגש כמוהו.

(ימים מקדם, עמ' ספג-ספח)

הרה"ח ר' שמואל משה זילברברג שליט"א

מעשה היה עם אבי ז"ל בשנה הראשונה [לפטירת אביו הרב מפיטסבורג זצ"ל], עת ניגש לפני העמוד בבית המדרש בתפילת מעריב, שעמד והסתכל על הרבי לראות מתי מסיים הרבי את קטעי התפילה בכדי שיסיים אחריו והרבי סימן לו כל העת בידו, ואבי הבין את כוונתו שסיים את הקטע ושיכול להמשיך הלאה, אמנם המהירות היתה נראית לו קצת בלתי שגרתית אבל כך המשיך והתפלל. לאחר סיום התפילה קרא לו הרבי ואמר לו: 'כוונתי לא היתה שתסיים את הקטעים אלא לומר לך שבשעת התפילה יש לך להסתכל על ה'שיויתי' שמופיע על עמוד התפילה ולא עלי'. ממעשה זה חזינן כמה שאף הרבי זי"ע להחדיר בנו שלא לעשות מעיקר טפל ומטפל עיקר אלא לדעת שכל ההיכי תימצי של ההתקשרות לרבי היא רק בכדי להגיע ל'שיויתי ה' לנגדי תמיד' ובזמן התפילה כשמתפללים אל הרבש"ע אינו הזמן המתאים לעמוד ולהביט על הרבי.

(אמרי שמואל – ליל"כ הרב מפיטסבורג)

הרב אברהם שמואלביץ שליט"א

מראשי ישיבת מיר

– א –

הבית ישראל חקר אותי פעם על סדר יומו של סבי הג"ר אליעזר יודא פינקל ראש ישיבת מיר, וכשציננתי באזני הבית ישראל שרבי לייזר יודל מתנזר ואינו אוכל מנת קינוח, הגיב הבית ישראל, אילו היה כאן היה לומד שאפשר לאכול קינוח ולהשאר מקודש.

– ב –

סיפר הג"ר אברהם שמואלביץ שפעם רצה להשתתף בהדלקת נרות חנוכה אצל הבית ישראל שהיה מדליק כעשרים דקות אחרי השקיעה, ומאחר שמנהג בית אביו רבי חיים שמואלביץ היה להדליק בשקיעת החמה, קבע עם הר' אברהם יוסף אירנשטיין שישמרו עבורו מקום סביב ההדלקה שבבית מדרש בגור, והוא ידליק בביתו בזמן, ויסע מיד לבית מדרש במונית שתמתין לו, וכך הוה, הוא הדליק ומיהר להגיע לבית המדרש להדלקה. כשנכנס הבית ישראל להדליק הבחין בו ופשט את שתי ידיו בתנועה של פליאה.

לאחר ההדלקה שאל הבית ישראל את רא"י אירנשטיין: מה עושה כאן הליטוואק כשההדלקה בשעה כזו? השיב הרא"י וסיפר את כל המעשה שהיה שהדליק בשקיעה והזדרז לבא, נענה הבית ישראל ואמר בשביעות רצון: "גלייך גימאכט"...

הרב אפרים מנלה ז"ל

מראשי ישיבת חידושי הרי"מ

פעם נולד בן זכר לאחד מידידי, והוא ואָחיו נשארו בשמחת ה'שלום זכר' כדי לקבל את פני הבאים ולנקות הכל לאחר מכן, ואילו אביהם הלך לבדו ל'טיש' שערך ה'בית ישראל' צ"ל כדרכו בליל שב"ק. והי ממחרת פגש ה'בית ישראל' באחד הבנים והוכיחו על שהניח את אביו ללכת אתמול לבדו ל'טיש', והלא [מבואר ב'דעת זקנים'] על כן נענשו ונקנסו בני ישראל ונאסר להם לאכול גיד הנשה, מפני שהשבטים נתנו ליעקב אביהם הזקן ללכת לבדו לחזור על פכים קטנים, וזה גרם לו שהסתכן עם המלאך. ובכך רצה ללמדו להתחזק במצות כיבוד אב בדרכי נועם.

(זרעא דיוסף עמ' פח)

הרה"צ ר' יעקב מאיר שכטר שליט"א

שמעתי מש"ב הרה"צ ר' יעקב מאיר שכטר שליט"א: פעם אחת היה אצל ה'בית ישראל' מגור בענין עסקנות מסוימת, וכשנכנס לקודש פנימה, מרוב פחד לא

יכל לפצות את פיו. [כידוע שאישיותו של הרבי הטילה פחד על הסובב אותו], ואז הרבי אמר לו וואס האסטו מורא פון מיר - איך בין א בער?

(הרב שמואל לזרנסקי תפילינסקי)

הרה"ח ר' בערל ציישינסקי ז"ל

— א —

הקוראים לסעודה בבית הרבי הבית ישראל בימי הנהגת העדה היו להם רמזים מיוחדים ממנו על כך. כאשר נכנסתי 'שלוש נעמען' יש והיה אומר לי: איך האב אנגעגרייט פאר דיר (הכנתי עבורך). ב'נסיעות' הגדולים כאשר לא היה שהות לדבר, אזי בעת שעברנו על פניו לאחר התפילה היה מסמן בידו, כאומר שנשאָר במחיצתו. אירע פעם שבעת ה'שלוש נעמען' לא אמר לי דבר וכן בליל שבת לא רמז לי מאומה, והבנתי מכך שבשבת זו אינני מבין הקוראים.

יצאתי מבית המדרש ופניתי לביתו של אבי בשכונת בית ישראל לסעוד שם על שולחנו. והי אף הגעתי לחצר הבית והנה המשמש ר' בונם קורניק מגיע בריצה בהולה מתנשם בכבדות, באמרו שהרבי קורא לי. חזרתי במהירות לבית הרבי ובבואי אמר לי: וויא ביסטו אוועק געקומען? (היכן נעלמת?). השבתי לו כי לא היה לי כל סימן ממנו שעלי לבוא. נו, ולהיכן הלכת - שאלני. אמרתי לו: צום טאטן.

אזי קרא לעברי הרבי ה'בית ישראל' בחיבה ובאהביות: און איך בין נישט קיין טאטע?! (ואני אינני אבא?!).

(ימי מגורי עמ' 437)

— ב —

עוד בימי ילדותי בגור שימשתי רבות את ה"בית ישראל" בכל אשר שלחני, והוא זכרני על כך לטובה. בחורף של שנת תש"ג חלתה בתי בת השנה ורבע בדלקת ריאות חריפה, וחומה עלה עד ארבעים ושתיים מעלות חום. הרופא הידוע ד"ר כהן שהיה יהודי שומר תורה ומצוות הגיע לבקרה ביום שישי, ופכר את ידיו באמרו שאין שום מזור למחלתה. טרם צאתו הפטיר ד"ר כהן באנחה: הלוואי שהלילה יעבור בשלום.

באותה עת טרם ניתן היה להשיג אנטיביוטיקה, וסיכוייה לשרוד היו אפסיים. היא שכבה במיטתה בעינים עצומות ולא הגיבה כלל לסובב, ולמותר לציין את גודל החרדה. סמוך הייתי כל אותה עת למיטתה ולא יצאתי לתפילה בביהמ"ד.

בליל שבת יצא ה"בית ישראל" בליווי כמה מבני חבורתו ל"שלום זכר" שערך אחד מאברכי חסידי גור בשכונת בית ישראל. בדרך הליכתו הבחין ה"בית ישראל" בהעדר, כיון שלא ראה אותי בביהמ"ד, וכן לא הגעתי לביתו לאחר הסעודה עם שאר בני החבורה. פנה לר' מאיר גולדפלאס ז"ל באמרו: בערל האב איך נישט גיזעהן היינט [את בערל לא ראיתי היום]. השיב לו מאיר כי בתי חלתה קשות, והנני שוהה על יד מיטתה.

ביני לביני חלפו בסמוך לביתי ברחוב המב"ט בשכונת אחוה, וה"בית ישראל" הורה לר' מאיר גולדפלאס שיכנס לקרוא לי. בבואי לפניו שאלני: וואס האסטו מורא גיהאט מיר צו דערציילן? [מדוע חששת לספר לי כל זאת], ושב ואמר ברחימאיות: פון מיר מורא גיהאט צו דערציילן? [ממני תחשוש לספר?].

נתרחקו מעט בני החבורה ואני נותרתי עם ה"בית ישראל", שהראה לי חביבות והאריך לשאול ולהתוודע לכל פרטי המחלה, ולשמוע את חוות דעתו החמורה של ד"ר כהן. כאשר סיימתי אמר לי: יעצט איז צו שפעט מזכיר זיין בארן טאטן [כעת מדי מאוחר על מנת להזכיר אצל הרבי], ופסק לי באחת: א מופת קען איך אויך באווייזן [מופת גם אני יכול להראות]. מדי דברו הורה לי לבל אשוב לביתי, אלא אתלווה עמו יחד עם החבורה ל"שלום זכר".

כאשר שבתי לביתי בחלוף שעה וחצי, נשתוממתי לגלות כי חומה של בתי ירד פלאים, והיא נמה בשלווה ובמנוחה. ראיתי מול עיני מופת של תחיית המתים ממש. למחרת באשמורת הבוקר של יום השבת הגיע ד"ר כהן, פניו דאוגות ביותר, ושאל בחשש: היכן היא הילדה החולה? החוותי על בתי, שבינתיים כבר קמה ממיטת חליה והיתה שקועה במשחקה כאילו לא ארע דבר, ואילו ד"ר כהן אמר לי בהחלטיות: הנך משטה בי, ברצוני לראות את הילדה החולה ששכבה כאן ביום שישי! רק לאחר שנאמר לו שברכת צדיקים עמדה לה, נחה דעתו.

הרה"ח ר' חיים ניהו ז"ל

משב"ק אצל ה'בית ישראל'

— א —

זכות עצומה ומופלאה ראה סבא לעצמו במשך כל ימי חייו, בכך שזכה לעמוד ולשרת בקודש במשך שנים ארוכות את רבינו הקדוש ה"בית ישראל" זי"ע. בכל עת מצוא, עיקרי שיגו ושיחו היו סביב דמותו העילאית. הרבי לא מש מזכרונו והוא היה מתרפק בערגה ובגעגועים על אותם הימים בניחוח ההוד-קדומים.

את חייו הרגיש הסבא חב לברכת הקודש שקיבל מהרבי ה"בית ישראל", הן ברוחניות והן מנס הצלה לו זכה פעמיים. אך מעבר לכך, היה מספר בערגה איך ניצלו חיים יהודיים שלמים, בזכותו של הרבי. בעצם, דורות של יהודים.

אחד הסיפורים שהיה מספר, ובכל פעם שחזר על הסיפור עוד נשמע היה בקולו הרעד: היה פעם שנכנסו אל הרבי ה'בית ישראל' כמה יהודים ירושלמיים, והתלוננו שבסמוך למקום מגוריהם, שכרו כמה בחורים מנוערים מחיי תורה ומצוות מחסן, והם מתכנסים שם, מרעישים, והתנהגותם אלימה ומסוכנת לכל הסביבה. הרבי שמע, ולפי שסיפרו לי, אף השיב להם, שאין לבחורים הללו כל קשר אליו ואינו יכול להושיע בידם.

למחרת, קראני הרבי שאתלווה אליו. הלך עמי עד שהגענו לאותו מקום, בו ישיבה החבורה ההוללת. הרבי הורה לי, "תיכנס אליהם, תבחן בעיניך מי 'מנהיג החבורה', ותאמר לו שאני קורא לו". אחזוני פחד וחלחלה, סיפר סבא. זה היה נראה כאילו הורו לי להכנס לגוב אריות. אבל הרבי אמר - וכדבריו עשיתי מיד. נכנסתי פנימה, תרתי בעיני על הנוכחים, וזיהיתי אחד שהיה שם ראש המדברים. ניגשתי אליו ואמרתי לו: "הרבי מגור קורא לך. הוא ממתין לך בחוץ". רגע של דומיה היה, ואותו בחור קם באי רצון ויצא אל הרבי. הרבי הביט עליו בעיניו הקדושות, ושאל: "אתה אוהב לשנות תה או קפה, אם כן, בוא אלי מחר לפנות בוקר".

הרבי נפנה מן המקום, ואמר לי שאהיה דרוך מחר, ואם אראה את הבחור - שאראה להכניסו פנימה. כשלעצמי, סיפר סבא, לא האמנתי שהבחור הזה יגיע. הוא היה נראה לי כל כך רחוק מזה. אבל, להפתעתי, הוא דווקא התייצב. הרבי הורה לי להכניסו פנימה, והוא היה בפנים זמן מה.

לא נכנסתי לחדר, ואיני יודע מה דיבר עמו הרבי. אבל, מה שאני יכול לומר לכם, שאין לכם מושג איזו משפחה חסידית מפוארת, בנים ובני בנים חסידיים עוסקים בתורה ובמצוות - הקים אותו בחור. לא נשמה אחת הציל הרבי, כי אם דורות ע"ג דורות. וזהו סיפור אחד מני רבים שהיו במחיצת קדשו.

– ב –

עוד סיפר סבא, ברצותו לתת לנו, נכדיו, מושג על מצודתו הפרושה של הרבי ה'בית ישראל' ז"ע: פעם בשעת בוקר מוקדמת, כשהתלוויתי אליו בהליכתו בסימטאות ירושלים, הצביע בפני על בית מסוים, ואמר לי: 'נראה לי, שהיושב בו יש לו בעיה עם אוכל'.

מאוחר יותר שבתי אל הבית, נכנסתי פנימה ופגשתי שם יהודי תימני ישיש. שאלתי אותו לשלומו ומה מצבו ואם יש לו כדי אכילתו, והשיב לי שחסרה לו מנה של 'פיתה פלאפל'.

מאוחר יותר, כאשר נכנסתי שוב אל הרבי, שאלני אם ביררתי משהו אודות אותו בית. השבתי, שהייתי שם, פגשתי יהודי תימני ישיש, ואמר לי שחסרה לו מנת פיתה פלאפל. ומאז למשך תקופה, זה היה תפקידי: לספק ליהודי זה את אותה מנת אוכל שביקש. וגם זה, היה מוסיף סבא סיפור אחד מני רבים שהיו במחיצת קדשו, הפעם, אני הייתי השליח. אך היו עוד שליחים הרבה וסיפורים הרבה - ומי יבוא בסוד קדושים.

(זכרונם לברכה ב' אדר, "המודיע", י"ד תשרי תשפ"ב עמ' יד)

הרב צבי שינפילד שליט"א

רב ביהמ"ד 'עץ חיים' רמת גן

אבי ר' זאב היה לו חנות של עופות ודגים טריים בירושלים. בכל בוקר היו צריכים להקדים ולעמוד בתור אצל המוכרים הגדולים לקנות אצלם לחנות, שמא יקדמנו אחר. ולכן היו הילדים הולכים ומחכים בתור בשעות הבוקר המוקדמות. לקצר את הדרך יכלו לעבור דרך רח' דוד ילין, אך נמנעו מלעבור דרך שם, כדי שלא יראה אותם ה'בית ישראל' כי נסעו באופניים ובלי חליפה וכובע [הוא היה אז בחור בן 13-14], והתביישו להראות כך לפני הרבי.

פעם אחת ירד גשם, והיה מוקדם מאד בבוקר, בערך 4.00, וחשב ר' צבי שהיום בודאי לא יראה אותו הרבי מפני הגשם, מה גם שלא היה לו כח לנסוע בדרך הארוכה בגלל הגשם, לכן נסע דרך רח' דוד ילין, אך הרבי עמד בחלון והבחין בו, וקרא לו לעלות, שם הגיש לו כוס תה חם (כשהוא מנגב עם מפית את הכוס מסביב. כך היה דרכו של הרבי שהכל היה מסודר ונקי ומצוחצח), ואז אמר לו "אני הולך עם

בגדי העבודה שלי, אלו הבגדים שאני זקוק לעבודתי, ולמה תתבייש אתה עם הבגדים שלך שאתה הולך לכיבוד אב ואם?!

הרה"ח מ. לוי שליט"א

— א —

בהיותי בחור נסעתי לשבת אל הבית ישראל ובדרך עיינתי בהקדמת הספה"ק באר מים חיים, שם מתוארת הכנתו הנשגבה לשבת קודש עד שבהגיע השבת היתה קומתו של בעל באר מים חיים נעשית גבוהה יותר. בשב"ק נקראתי ל"תה" אצל הרבי, המשמש ר' אברהם בוך הכניס את כוס התה והעוגיות וכשהרבי נכנס שאלני תחילה: אתה יודע לברך בלי סידור?... ואמר שברכת העוגיות היא 'שהכל'. הרהבתי עוז ושאלתי: קראתי את הכתוב בהקדמת הבאר מים חיים על ההכנה לשבת ואני שואל איך מגיעים לזה?...

את ההמשך קשה לתאר: הרבי זיע"א התנער מעומדו ובתנועתו המהירה יצא מהחדר (בו המתינו ל'שלום נעמען') אל חדרו הפנימי ה'שלום שטוב'. הייתי משוכנע שזהו זה, כנראה ששאלתי שאלה שלא לעניין והעסק שלי נגמר, המתנתי להמשך ברעדה. פתאום נפתחה הדלת והרבי חוזר אל החדר ומהלך בסערה בידיו השלובות כדרכו, כשהרבי נעמד ופניו כלפי השער (שבמסדרון שדרכו נכנסו) שבתי ושאלתי: האם זו מעלה רק ל'גרויסע מענטשן' ואינה קשורה אלינו?... כנראה שהשאלה שלי התפרשה אצל הרבי כאילו אמרתי שזו מעלה שקשורה לאנשים גדולים כמוהו ואין לי רשות לשאול אותו על זה, ותשובתו היתה מזעזעת: הרבי נשאר עומד עם הפנים כלפי שער החצר ולא היסב פניו אלי, הוא הרים את שתי ידיו למרום ואמר בנהימה של הכנעה, ואני מצטט: גרויסע מענטשן, גרויסע מענטשן, הלואי כעבד לפני המלך...

אחר כך פנה הרבי אלי ושאלני: קענסט ליינען? האם אתה יודע לקרוא?... נענעתי בראשי ואז אמר לי כנס לחדר, הכניסני לשלום שטוב, על השלחן היתה פתוחה גמרא שבת דף ק"ט והרבי מצביע על הגמרא ואומר לי: לין, תקרא! קראתי: רב ספרא מחרין רישא רבא מלח שיבוטא רב הונא מדליק שרגי רב פפא גדיל פתילתא רב חסדא פרים סילקא רבה ורב יוסף מצלחי ציבי רבי זירא מצתת צתותי. הרבי עצר אותי ואמר: אם לאמוראים הספיקה ההכנה הזו לשבת אז גם לך היא תספיק...

הבנתי שעלי לצאת וסבתי על עקבי לצאת, בעמדי קרוב לדלת הרבי קורא אחרי: 'קריך נישט, זאלסט נישט פאלן'... אל תטפס גבוה מהמתאים לך שלא תיפול...

– ב –

בשנים שטרם ההנהגה הציע הבית ישראל לסבי ז"ל לשלוח את אבי ז"ל ללמוד בישיבת שפת אמת, אך משראה הסבא שרצונו של אבא ללמוד במקום אחר התייעץ עם האמרי אמת ואמר לפניו את הצעת הבית ישראל ואת רצונו של אבא, השיב האמרי אמת: היכן שילמד שתהיה לו הצלחה!

לאחר מכן חש סבי אי נעימות מסויימת כלפי הבית ישראל שעצתו לא התקיימה, ואם בעבר בכל עת שהגיע לירושלים היה נכנס אליו עם בקבוק יין, הרי שבפעם זו חש מבוכה ונמנע מכך. הבית ישראל בחדות תפיסתו הבין מאליו הכל וכשעבר אבי ז"ל על יד ביתו שהיה אז ברח' דוד ילין קראהו לעלות והראהו יין עומד על שולחנו ואמר: אתה רואה יש לי מספיק יין... תגיד לאבא שזה לא קשור, אני רציתי כך והוא עשה כך, נשארים ידידים!

– ג –

אבי ז"ל סיפר לנו שבאחת השבתות בהיותו עם רעהו בקידוש צפרא דשבתא, הבחין הבית ישראל שרעהו מתבונן בגביע הקידוש, במהירות תפיסתו הבין הבית ישראל שהוא בוחן את שיעור הגביע לברכה, הגיב לעומתו הבית ישראל: הגביע הזה הוא של קידוש הבוקר, לקידוש ליל שבת (שהוא מדאורייתא) יש לי גביע בשיעור חזון איש...

– ד –

בהזדמנות אחרת סיפר שהבית ישראל שאל אותו פעם האם יש לו כיפה לכסות את הראש בשעת השינה, ובטרם השיב כבר נכנס הבית ישראל לחדרו וחזר משם עם כיפה גדולה בידו, נתנה לו באמרו כיפה זו לא תשמט מעל ראשך בשינה...

– ה –

פעם אחרת ראהו הבית ישראל כשהמטפחת נתונה בצאורון חולצתו בשבת כדי להימנע מטלטול, קרב אליו ותיקן סביב צוארו את כריכת המטפחת באמרו, ככה עושים...

תם ולא נשלם

"שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך"

